

4

DECEMBER
1941/42-XX
Letnik 72

Vsebina 4. številke

Božična (<i>Cvetko Golar</i>)	97
V Betlehem (<i>Griša Koritnik</i>)	98
K polnočnici (<i>Mauser Karel</i>)	98
Morje je prebrodil (<i>Ivan Matičič</i>)	99
Očetov božični večer (<i>Jan Plestenjak</i>)	104
Zimska (<i>Griša Koritnik</i>)	107
Božična (<i>Manko Golar</i>)	107
Svilena ruta (<i>Mauser Karel</i>)	108
Tepežkanje (<i>J. Kmet</i>)	109
Sveta noč — blažena noč (<i>Mauser Karel</i>)	112
Hišica v čevlju (<i>Krista Hafner</i>)	117
Prvošolcu na pot (<i>Zdravko Ocoirk</i>)	120
O zlata otroška doba (<i>Milan Skrbinšek</i>)	120
Boj (<i>Manko Golar</i>)	123
Dvoje prebivalcev iz ledenih krajev (<i>Pavle Kveder</i>)	123
Čas (<i>Maksimov</i>)	126
Naša pošta	127
Skrite stezice	128
Rešitve ugank	na ovitku

»Vrtec« izhaja mesečno. Letna naročnina je za skupna naročila 20 lir (2 liri mesečno), za posamezne naslove pa 25 lir. List izdaja in tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani. Zanj odgovarja Jože Kramarič. — Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Ulica 3. maja št. 10. — Sklep uredništva je peti dan v mesecu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman).

Cvetko Golar

Božična

Nocoj so ponoči nebesa odprta
in zvezde na zemljo dežujejo
in z rajskih poljan in z nebeškega vrta
k nam angelske trume potujejo.

Tja v Betlehem, v hlevce neso jih peroti,
kjer čudo veliko naznanja nebo,
pastirci strmeči hite jim naproti
in mlademu Kralju darove neso.

Rožičev nakupil sosedov je Blažek
in jagnje na ramo Vrban je zadel,
in jabolk rdečih nabral je Matjažek,
da novorojeni jih Kralj bo vesel.

O, to bode miza se polna šibila,
to sladka nocoj bo pojedina —
pastirček ubogi, ker strn ni rodila,
veselo mahniva jo tja še midva!

Griša Koritnik
V Betlehem

*Kako je dan lep in svetel -
prav kot si ga želimo!
Na pot, otroci, v Betlehem,
da Déte počastimo.*

*Do polnoči je daleč še,
lahkó še tja dospemo;
da zeblo Deteta ne bo,
mu svečko tam prižgemo.*

*Saj v bornem hlevčku mraz trpi,
z njim Jožef in Marija —
in dobra mati vsa drhti,
ko Detece previja.*

*In Jožef, že priletan mož,
gotovo pokašljuje;
oj, pohitimo s svečkami,
ker mraz ga nadleguje.*

*Ta dan je res lep in svetel,
— naj z njim se prerodimo! —
sam Jezušček si je izbral
za botro — belo zimo . . .*

Mauser Karel

K polnočnici

Ob topli peči zbrani tiho ždimo
in čakamo, da zvon se oglasi;
topló in sládko nam je vsem pri srcu,
kadila vonj pod stropom še dehti.

Nocoj - prav sred noči - bo prišel Bog med nas
in čez ves svet bo šel njegov smehlaj;
potrkal nežno bo na sleherno srcé
in vsako bo odprto na stežaj.

Zdaj se razlil čez vas je spev zvonov
kot spev nedolžnih, drobnih angelov.
Po snegu v cerkev množice hite,
da božje Dete v jaslícah počaste.

Morje je prebrodil

Ilustriral M. Gaspari

Pod ljubljenim rodnim krovom

Rumeno sonce sije na Zasadu. Ljudje so že prišli od maše.

Iz Češminove kočice se kadi. Otroci pa skačejo ven in noter, tekajo okrog kočice in okrog koze, ki se pase ob seči. Pa prične žival kar na lepem dvigati glavo in uhlje ter se ozira tja dol h gozdu. Pa ne samo to, tudi meketati jame, tako da se ozro končno tudi otroci, kaj neki mora to biti. Zelo presenečeni se spogledajo, ko vidijo prihajati dva mlada popotnika. Kdo neki bi utegnil biti? Otroška pamet

pa ne pomišlja dolgo, temveč takoj dožene ali pa sploh ne more dognati. In Japček prvi dožene, ko iznenada zavpije:

»Tinč in Tonca!«

Zdaj pa še Nežica in Mihec iztegneta glave pa ponovita za Japčetom:

»Tinč in Tonca!«

In pri priči jo ucvrejo nizdol prihajajočima naproti.

»Jej, Tinč in Tonca!«

Nekam bojzljivo se jima bližajo bosci, dasi jim onadva že od daleč veselo mahata in kličeta. V srečnem smehljaju se snidejo. Niti objeti se ne morejo spričo prevelikega iznenadenja in pa tudi spričo nekake sramežljivosti. Samo gledajo se nekaj trenutkov s smehljajočimi se očmi, a oči so jim zalite s solzami, s solzami sreče...

»Mihec, Nežica!« vzklikne nazadnje Tonca in ju pritegne k sebi.

»Japček!« zavpije Tinč.

Vsi križem se zdajci primejo za roke ter skušajo z veselim smehom prikriti solze v očeh. Tonca jim razdeli šop rdečih jagod, ki jih je nabrala.

»Tonca — Tinč!« reče Mihec plaho. Morda ju je že zgrešil, kajti pred letom je bil še tako majhen.

»Joj, Mihec, kako si ti že zrasel!« se skloni k njemu Tonca.

»Pa se nista izgubila?« reče Nežica moško. »Kolikokrat smo gledali na Hruševje, pa nikoli vaju nismo videli!«

»Jo, na Hluševje gledali koliklat, pa nič videli,« izreče pogumno Mihec.

»O ti Mihec, kako to fletno poveš!« ga gleda Tinč.

Japček pa kar ne ve, kaj bi rekel. Najbrže se sramuje, ko je tako umazan, medtem ko sta videti onadva tako čedna, lepo sta napravljena pa čížemčke imata. Na Hruševju mora biti lepo, tudi Japček si želi tja.

»Hruševje je daleč, kajneda?« reče končno, samo da pač nekaj reče.

»O, daleč, daleč!« mu pritrdita oba.

»Pa tam je lepo!«

»Ni ne,« mu odbijeta. »Tu doma je lepše.«

»Jaz bi pa šel rad na Hruševje,« žene svojo Japček.

»Veseli bodi, da si doma,« ga zavrne Tonca.

Držeč se za roke se bližajo koči. »Joj, s kakšnim zanimanjem se ozirata Tinč in Tonca po tem ljubljennem kraju! Kaj mislite, eno leto sta bila z doma, celo večnost ju ni bilo doma. Nežica in Mihec se medtem iztrgata pa stečeta naprej povedat materi, kdo je prišel. Mati ne more verjeti, pa pride ven. In ko uzre svoja ljubljenca, sklene roke, kakor bi zahvalila Boga za to veliko milost.

»Mati!« ji zakličeta otroka.

»O, ljubljena moja, sta res prišla?« vzklikne mati in takoj se ji zasolze oči.

V naslednjem hipu si že planejo ginjeni v objem — in vsem se leskečejo v očeh solze sreče. Mati ju kar pridviguje in objema drugaga za drugim, potem ju pa ogleduje z velikim dopadenjem. Kaj bi ju ne. Si lahko mislimo, leto in dan ni bilo o nji nikakega glasu, prav kot bi ju pogoltnil Volkovnjak. Sicer je Češminka vedela, da sta na varnem, vendar bi bilo kako sporočilo pač na mestu. Kakšno neki? Mislite, da bo kdo nosil pošto v take nečuvne kraje?

»Pokažita se no, kakšna sta!« ju ogleduje mati. »O, zrasla sta, zrasla! Tonca, ti si za spoznanje bolj okrogla, Tinč, ti si pa suhec.«

Medtem pa mali bosci verno ogledujejo culo, ki jo drži Tinč v rokah. Le kaj neki sta prinesla? Silno jih mika.

»No, pa pojdimo noter,« reče mati.

Kakor prej od zunaj, tako si zdaj tudi od znotraj z velikim zanimanjem ogledujeta prišleca to ljubljeno in nepozabno siromaštvo, ki je tem bolj mikavno in prisrčno, čim bolj je revno in sajasto. V hiši sta položila culo na mizo pa jo razvezala ob nestrpnem pričakovanju malih boscev.

»Ijoj, koliko sta prinesla!« Kar lica so jim žarela ob pogledu na dobrote, ki so se usule iz cule. Mati je brž razdelila nekaj štrukljev malim, da jih je potešila, Tinča in Tonco je pa pogledala:

»Sta prav gotovo lačna?«

»O, saj sva jedla žgance!«

»Kdaj — kje?«

»Davi pri oglarjih.«

»Pri kakšnih oglarjih?«

»No, pri tistih, ki oglje žgejo.«

»Kdaj sta pa šla z doma?«

»Včeraj opoldne.«

»Moj Bog! Kod sta pa hodila? Gotovo sta se siroteža izgubila!«

Povesila sta glave in molčala, mati ju je pa zaskrbljena gledala in še dalje izpraševala, dokler nista priznala. Mali trije so pa medtem obdelavali štruklje, da jim je kar sapo jemalo.

Tinč vzame z dna cule tisto, kar je v posebni ruti zavito, in izroči materi: »Nate, mati, to je pa za vas,« reče modro.

Mati odvije ruto — in denarji se ji usujejo v roko. »O, to je vajin zaslužek!« vzklikne mati in vsa ginjena prešteva denarje. Jo, kako dolgo jih že ni videla toliko! Ko jih dvakrat prešteje, jih skrbno spravi v skrinjo kakor zaklad.

Kaj si mislite, toliko veselja pri hiši na vsem lepem, saj toliko ga morda še nikoli ni bilo pri Češminovih. Tonca se ozira v ta kot, Tinč v onega, vse je tako sila zanimivo, dasi je vse sajasto in umazano. Otroka se ne moreta nagledati tega ljubega, zatega domka. Vse leto sta koprnela po tem, kar zdaj vidita in občutita, vse leto ju je s tako neznansko silo privlačevalo kot bi bil tu sam pravljichen grad. V resnici pa je samo uboštvo, kamor pogledaš. Ta piškava miza, da, pa kako je prijetno gledati zbrano družinico okrog nje; ob nobenem razkošnem omizju v mestu ne more biti tako prisrčno. Pa ta siromašna lončena peč! Si more misliti kdo bolj revno peč kot je Češminova? Na vseh straneh je že počena in zalisana z ilom. To je res, toda vprašati je treba, je kje na svetu peč, ki bi bila bolj topla in bolj prijetna od Češminove? Recimo pozimi, ko brije zunaj burja in pokriva sneg Zasade in vse neizmerno okolje. Tedaj pridite in pogledjte, kaj pomeni Češminova peč, ko je vsa družinica verno zbrana okrog nje in na nji. In Tinč je zdaj ves zaverovan vanjo. Kakor bi mignil, so mali bosci že na peči, da se s tem Tinču nekako izkažejo, češ da boš videl, kakšna je peč, kadar smo mi gori. Ej, kolikokrat je mislil nanjo in na njeno toplo prijetnost! Je mar kje na svetu toliko tihe sreče, kot je je v tem kotičku? Saj imajo tudi na Hruševju peč, in še mnogo lepšo, toda tam sameva prazna in pusta.

Potem so se spravili k ognjišču. Ah, prav tako je kakor je bilo: sajasto, zadimljeno. In vendar je ni kuhinje, čeprav z blestečim štedilnikom in emajlnimi oblogami, kjer bi bilo toliko družinske sreče kakor ob Češminovem ognjišču. Da, Tinču in Tonci se kar milo stori ob pogledu na ta ljubljene družinski ogenj, ki večno tli in nikoli ne ugasne.

Ogledala sta si še vse koticke v hiši: je li še vse kakor je bilo? Je še vse kot je bilo, le nekam bolj čudno se jima dozdeva. Potem so šli ven. Po svetu so lepi vrtovi: imajo gredice, nasade, žlahtno drevje in z belim peskom posute stezice. Češminov vrtič je pa za Tinča in Tonco najlepši na svetu. Tu so jablane, hruške in cimbare. Gredico ima s pisano travico in rožmarinom, rmanom, luštrekom in peteršiljem. Ej, kako steče Tonca po vrtu! Za njo pa jo ucvrejo Nežica, Mihec in Japček. Hej, hoj, nič se ne boj, veselo zavriskaj, zapoj!

Tinč in mati sta pa stopila v hlev. Kakšni mogočni hlevi so po svetu, do dvajset konj je notri ali do petdeset glav goveje živine. Češminov hlev je pa hlev z eno edino kozo pa dvema pujskoma in pa nekaj zajci. Pa je tako ljubeč, da je veselje.

Mati prime sinka za roko, vse raskave so njene roke. »Oh, Tinč, težko zmagujem sama, ti bi moral biti doma. Njive, hlev, otroci, kuhinja — za vse sama, nihče mi nič ne pomaga. Oba bi hotela obdržati doma.«

»O, saj rada ostaneva, mati. Toda kdo naj gre tja mesto naju?«

»To je tisto,« uvidi mati. »Še za eno leto bosta morala nazaj, potem pa pojdeteta služiti Japček in Nežica. Kolikor zaslužite, je dobro; četudi samo nekaj, je bolje kot nič.«

Nekaj, da, ali ta nekaj se težko zasluži, si misli Tinč. Že samo domotožje je hujše od vseh drugih naporov. Vendar na vse te tegobe se otroci ne smejo ozirati, ako hočejo dobro družini in materi. Vsakdo naj prinaša žrtve po svojih močeh. Ej, težke so materine brige, trdi so pogoji za obstanek Češminove družine in koč.

»Hej, otroci! Tegale petelina mi ujemite!« ploskne Češminka z rokami in pokaže na lepega petelina, ki je pravkar skočil na plot. Ni lažjega ko to. Vseh pet otrok se spoprime s petelinom. To gredo okrog hiše in hleva čez plotove na vrt in zopet nazaj naokrog. Končno pa mora petelin podleči; kaj bi ne, eden proti petim. Češminka mu prijazno objame peruti, jih stisne med kolena, potem pa že veste, kaj ga čaka. Nož mu nastavi na vrat — in temna kri s curkom brizgne v skledo. Potem ga da mati Tonci: »Na, Tonca, oskubi ga!«

Tako je. Danes se pač spodobi, da vržejo pri Češminovih petelina čez ponev, ko je tako velik praznik.

Medtem ko se na Češminovem ognjišču tako prijetno kadi in cvre, pa gresta gosta malo na obisk k sosedom. Veseli so ju, kamor se prikažeta. Sicer ni veliko sosedov, Češarkovi in Lubarjevi, to je vse, kar premorejo Zasadi. Je pa zato tem bolj prisrčno in povezano. Od vrha do tal ju ogledujejo sosedovi, hvalijo na vso moč, sprašujejo in z veliko naslado poslušajo vse kar povesta. Pomislite, saj nikoli ne zaide nihče na Zasade!

»Jej, kako mora biti lepo na Hruševju!« Kar zdihujejo. Moške zanima predvsem hruševska živina in paša. O tem ve največ povedati Tinč. Ženske pa vlečejo iz Tonce, kakšne so hruševske njive in kako ženske tam gospodinjiyo. Kar lepo moško in modro se pogovarjajo, dokler ne pridejo končno na Volkovnjak, na križpota in korita in na vse tajne sile, ki gospodarijo v gozdu, pa jim nihče ne more do živega. Zdaj se je pa moškim dodobra razvezal jezik. — »Le zakaj nista krenila pri koritu na to stran, pa bi nikoli ne zašla!« so jima očitali nekateri, najbrže taki, ki še sami ne poznajo potov. To je prav tako kot bi rekel nekdo: »Mar bi ne šla k vodi, pa bi ne padla noter!« — »Ne, bolj pametno bi bilo, da bi se korita sploh izognila pa šla ves čas po Temni poti!« tako svetujejo drugi. — »Čemu?« odbijajo tretji. »Najbolj zanesljiva bi bila Jelenja pot, ta drži naravnost proti Zasadom.«

»Kdaj gresta nazaj?«

»Jutri zjutraj.«

»Dobro. Na Temno pot morata priti na vsak način, pa bosta prišla prav,« modruje stari Lubar.

»Ej, mar naj se pa držita Jelenje poti, z nje ne moreta zaiti,« svetuje mladi Lubar.

»Mene pokličita, kadar gresta,« se priporoča stari Češarek. »Spre-mim vaju in vama pokažem pravo pot.«

»Ne, pojdem rajši jaz z vama,« jima pošepne Češarkov starejši fant. »Pokažem vama najbližjo pot.«

Tinč je bil po vsem tem že kar zbezan in ni več vedel, koga naj posluša. Toliko potov vodi k cilju, a človek nazadnje le zaide, si misli, ko posluša razvnete može. Saj to utegne biti ravno slabo, ker je potov preveč. K sreči ju je poklicala mati k obedu, tako da sta se otroka kar oddahnila. Lubarjevi in Češarkovi gozdarji so pa vlekli svojo naprej. Iz obeh koč je bilo slišati preklarijo, ki je postajala bolj in bolj glasna, tako da se je slišalo k Češminovim, ki so sedeli zbrani v najlepšem soglasju pri obedu. Kaj pa mislite, takega obeda ne vidi Češminova miza leto in dan ali pa nikoli. Pražen krompir, zabeljena solata in pečen petelin. Otrokom se kar oči iskrijo pa si mislijo, da je prav škoda, da ne prideta Tinč in Tonca kar vsako nedeljo domov. Počasi in z veliko spodobnostjo so obedovali.

Šele po obedu so prišli do tega, da so lepó v miru kramljali o Hruševju, teti in stricu in vseh raznih težavah in veselih urah, ki jih uživata in prenašata otroka. Mati Češminka se zanima za vse in natanko hoče vedeti, kako se godi njenim otrokom po svetu. Če pregrdo z njimi ravnajo, tedaj naj ostanejo otroci rajši doma, jih bo Češminka že kako preživljala.

»No, saj ni tako hudo,« reče ona nazadnje. »Ubogati morata in potrpeti, saj stric in teta sta dobra.«

Potlej so pa šli ven okrog tega ljubega domovanja. Vse si je treba znova ogledati: kozo in hlevce in pujske, vrtič in drevje in še krevljasto tepko tam zunaj na samem; potem pa njive in trate.

»Temna pot je najbolj zanesljiva!« vpije stari Lubar zunaj pred kočo. Češarkovi dedci mu pa krepko odbijajo ter hvalijo Jelenjo pot in še razna druga pota. Za vsa pota vedo v Volkovnjaku, poznajo bližnjice in daljice in morda celo taka pota, ki jih v Volkovnjaku sploh ni. Drug drugemu skušajo dokazati, kako do dna dobro poznajo Volkovnjak. Tistega, kolikokrat se je pa kdo v gozdu izgubil, pa nihče ne pove, to skrivnost skrbno prikrivajo drug pred drugim.

Tinč sicer sliši njih preklarije, pa se ne meni zanje. On se ozira tja čez in vidi tisti vrh hruševske gmajne, od koder je tolikokrat zrl svoje ljube Zasade. Kakor dva svetova: Zasadi so en svet, Hruševje drug svet, med njima pa valovi neskončno morje. In to ogromno morje pregaziti ni malenkost, že ob samem pogledu obliva človeka mrzel pot. Tinč se obrne proč in opazuje rajši lastovice, ki gnezdiijo v podstrešju pa zletavajo venomer zdaj noter zdaj ven. Mar niso srečne lastovice? Na Zasadih gnezdiijo, prav pri Češminovih. Jeseni odletijo, spomladi se zopet povrnejo. Tinč se pa ne more...

»Tinč!« Iz premišljevanja ga zdrami Češarkov starejši. »Veš, če jutri zjutraj ne bi mogel z vama, ker pojdemo že zgodaj tesat, tedaj se držita kar tiste poti, kakor sem ti naročal. Ni treba nikogar poslušati, saj nihče ne ve pravega pota.«

Pa je komaj ta odšel, je že prišel Lubarjev, pa fantu zopet po svoje dopovedoval, kako in kod naj hodi, da bosta prišla prav. Da bi ne prišel še tretji, se je Tinč rajši umaknil k materi v kuhinjo.

Ure potekajo. Oh, prehitro, stokrat prehitro mineva čas! Zdaj zdaj bo sonce zašlo, a njima se zdi, da sta šele komaj prišla. Vedno teže jima je pri srcu, vedno bolj nemirna postajata. Še večerja, potem pa je vsega konec, konec najlepšega praznika v njunem življenju.

In res, kmalu po večerji so se spravili v kraj. Edina sreča, da sta prejšnjo noč tako slabo spala in da ju zdaj spanec tem bolj vabi počivat. Mlajši trije so pa tudi postali dremavi, današnji izredno veseli in poskočni dan je male bosopetce nazadnje le utrudil.

Alo, Tinč in Japče na hlevec, vsi drugi k materi v hišo!

Kmalu nato je legla pokojna noč na Žasade. (Dalje.)

Jan Plestenjak

Očetov božični večer

Ilustriral Fr. Uršič

Dan je ugasnil, preden je sonce zašlo, in mrak se je razlezel, ne da bi se zarja vžgala in ne da bi večerna zarja ožarila razgaljena polja bahatih ravanceev.

V nizki bajti nas je bilo takrat deset otrok. Rekli so, da rastemo kakor koнопlja in da se širimo kot pitane race in da smo v nadlego vsej vasi.

»Blagoslov božji!« je namignil mojemu očetu zidarju dobrodušni župnik Karel.

»Kazen božja!« je ponagajal oče.

»Pst!« je ošvignil sosed, ki mu je smrt izpodjedla šest stebrov in je moral vsem šestim dati le kamniten spomenik z napisom:

»Mojim...« ostal mu je pa grunt brez stebrov.

Tiste dni pred božičem je bil oče vsak dan zaskrbljen. Bal se je zime in dela je že zmanjkovalo. Domov je prihajal truden in kar zleknil se je ob peči in takoj zadremal. Kadar ga je mati pogledala, je takoj zaokrenila glavo, da je skrila grenko solzo.

»Tako pa ne bo šlo več!« sem slišal očetov glas in zdelo se mi je, da je nekam hlipav.

»Kaj?« je kriknila mati in se opotekla prav tako kot vselej, kadar je hotelo skipeti mleko. Otroci smo se stisnili za pečjo in bili zbegani in preplašeni bolj kot ob blisku in tresku, ko smo trepetajoč jecljali: »Bog nas varuj in sveti križ božji!« Očetov glas nam je bil tako čudno tuj in materin tako presunjen. Ne očeta ne matere nismo razumeli.

»Zakleni!« je ukazal oče in mati je obrnila ključ. Nič ni vprašala očeta, kdaj pride domov, kam gre in zakaj naj zaklene.

Trdo je odmeval njegov korak in črna senca se je pretopila v temo. Le iz bajt se je metala svetloba čez stezo in se kopala v potoku. Mati se je naslonila na burkle in si pod mestejami sušila solze.

»Mati!« sem jo prebudil in po licih so mi kapale debele solze.

»Kaj?« je izkolcala mati in svoj razpaljeni obraz nagibala k trepetajočemu plamenu.

»Strah nas je!« sem izjecljal ter takoj umolknil, čeprav bi bil strašno rad povedal materi še veliko, veliko...

»Zakaj?« je mati boječe izgoltala in vsak njen glas se mi je zdel neznansko tuj.

»Očeta ni!« je zacvilil Jože; Franca je zaihtela, Peter se je molče zleknil ob peči, Jaka je smrkal.

»Saj smo doma!« je tolažila mati, pa je nismo razumeli. V te- mačni hiši smo se začeli stiskati kot zbegana piščeta. Na ognjišču je

prasketalo, zdaj in zdaj se je zasvetila iskra tudi skozi pečnice, zdaj in zdaj je zacvililo, kot bi se verne duše vicale.

Slišati je bilo le zadušeno dihanje in izpred hiše čudno odmevanje korakov. Zdelo se mi je, da slišim glasove očetovih delavcev.

»Bum, bum!« je zabobnelo pred hišo.

»Joj! Delavci so. Povišanje plače hočejo!« je kriknila mati.

»Ojoj!« smo zatulili otroci.

»Janez, pojdi po očeta, pri Kozincu ga najdeš!« je udarilo vame. Zravnal sem se in potegnil na ozeble noge strgane čevlje in prav nič nisem občutil strahu.

Delavci so pred hišo rentočili in zdaj in zdaj je kdo sunil v vrata.

»Teci, teci, Janez!« je vzklikala mati; komaj je odklenila stranska vrata, jih je že zaklenila, jaz pa sem tekel v temo, plahutal z rokami, kot da bi bil hotel rezati v trdo gmoto.

»Oče, domov, hišo bodo razbili!« sem prisopihal k očetu v Kozinčevo gostilno. Sedel je močan in miren med mirnimi ljudmi in zazdelo se mi je, kot da je apostol med svojimi učenci.

Samo z očmi me je ošvignil, nikoli ga še nihče ni šel iskat v gostilno.

»Sedi! Kozinc, daj fantu klobaso in malinovec!« je ukazal in me s trdo roko posadil poleg sebe.

»Fant, le jej!« se mi je nasmehnil sosed Jerga, meni pa je bila klobasa tako všeč, da sem pozabil, kaj mi je mati naročila. Zazdelo se mi je, ko sem sedel z možaki za mizo, da sem najmanj toliko vreden kakor učitelj, ki je sedel v bližini in dozdevalo se mi je, da bom nekoč tudi jaz tako močan kot je oče in bom ukazal: »Janez, sedi in pij!«

»Oče... mama... mama je rekla... doma... vpijejo!« je pri-dirjal France in ni mogel do sape.

»Kaj?« je zarenčal oče in na sencih so se mu napele žile.

»Vpijejo!«

»Naj!« Le sedi! Kozinc, klobaso in malinovec!« je ukazal oče, toda že v glasu sem spoznal, da ga kuha jeza.

France se je vsedel in jedel, kakor bi bil že teden dni stradal.

»Oče... mama... joka, polno jih je!« je pribežal Jaka.

»Kozinc, klobaso in malinovec!« je siknil oče, videl sem pa, da so se mu skrčile pesti in da so se mu nekam čudno zameglile oči.

»Delavci ti bodo še hišo podrli!« se je pošalil Kozinc.

»Nak!« je zamomljal oče in v členkih mu je kar zaškrtalo.

»Nak!« se je oglasilo tudi v meni. »Nak!« je odgovarjalo v očetovih očeh.

* * *

Pred bajto je bilo kakih trideset delavcev. Kričali so in se obešali na ograjo, se smejali in grozili. »Bomo pa ob svojem delali!« je vzkliknil Gorjan. »Pri taki hrani, kot nam jo dajejo gruntarji, opešamo. Nismo hlapci!« se je junačil Presetnikar, ki je za očeta mešal apeno brozgo.

Skozi stranska vrata se je izmuznila mati in z njo Jože, Peter, Franca in Ivana. Kar čez travnik so jo ucvrli proti Kozincu.

»Za to plačo ne bomo garali. Zvišaj nam!« je slišala vpitje, ki se je razlegalo v noč.

»Janez, doma je pravi pekel!« je kriknila mati, Franca pa je zajokala, da sem pozabil na kos klobase.

»Sedi!« je ukazal oče z roko, z očmi in z ustnicami, vstal in posadil vso procesijo za mizo in Kozinc je molče postregel.

»Tako!?« je udaril oče po mizi.

»Nikar!« je zajokala mati.

»Mene so gruntarji odrli, sedaj naj pa delavcem iz svojega namaknem?« je postajal oče mehkejši.

»Nič ne rečem!« je zategnila mati, pred njo se je pa kadila klobasa in vanjo se je zajedalo stotero lačnih oči.

»Namakni jim, bo že kako!« je zaprosila, oče pa je stiskal pesti in za čudo rasel, kot bi hotel razmetati vso procesijo pred hišo.

»Namakni! To je lepo povedano. Povej mi pa, kje naj vzamem!« je zrojil oče, nagnil kozarec ter ga treščih ob tla.

»Joj!« smo kriknili otroci.

»Nič, nič!« je pojenjaval oče in prečuden smeh se mu je raztegnil čez obraz, kot bi hotel reči: »Nič se ne bojte, o še so močne moje roke, še, še!«

In takrat sem bil ponosen na očeta kot še nikoli.

»Namakni!« je spet zaprosila mati.

»Pojdimo!« se je zmračil oče in plačal. Spregovoril ni niti besede več, temveč šel s sklonjeno glavo proti domu.

Delavci so stali pred hišo, godrnjali in rentočili in si da-

jali duška v izbranih in sočnih zabavljicah.

Oče se še zmenil ni za to.

»Do bajte hočem prosto pot!« je zarenčal in za plot je odletel delavec, ki se je hotel pognati v očeta.

»Nikar!« je zavekala mati.

»Namaknite!« je zatulilo iz nas vseh.

Delavci so onemeli in se stisnili ob ograjo.

»Prav!« je revsnil oče in glas mu je skoraj jokal.

Mati se nas je oklenila in še do danes nisem občutil toplejše roke, kakor je materina.

Vrata so zaškripala, slabotna svetloba se je razlezla po veži, v hišo so udarjali težki koraki delavcev.

»Pa naj bo!« je poudarjal oče, mati pa je pretaknila vse predale, štela in preštevala, oče pa delil.

Tedaj pa je potrkal na okno božično zvonjenje in priklicalo v dušah večno lepo pesem: Mir ljudem na zemlji.

Griša Koritnik

Zimska

Ptički čivkajo s plotu,
čivkajo z žlebov in streh:
Oj rešite nas gladu,
ki ste siti v zimskih dneh.

Veste še za topli čas,
ko žgoleli smo sladkó,
zdaj ko brije rezki mraz,
da vam škriplje pod peto?

Spomnite s tistih dni,
ko trosilo je nebo
blagoslov na vse stvari,
na poljano in drevo.

Ko cvetel je vsak grmič,
vsaka meja za vasjo,
ko je s slednje veje ptič
razveseljeval uho.

Zdaj pa pevec glad trpi,
molck se plazí krog ográd,
pesmi in veselja ni —
zemlja tone v mrak in hlad.

To pomislíte, ljudje,
pa kako lepo še bo!
Dajte ptičkom, kar jim gre,
da pomlad vam pripójo . . .

Manko Golar

Božična

Sveta noč, blažena noč —
srebrne zvezde šepetajo
in tiho med seboj kramljajo
v presvetlo, jasno sveto noč.

Sveta noč, blažena noč —
zvonovi z lin donijo,
ko trume k pólnočki hitijo
in z njimi plamen bakel
gre skoz noč.

Sveta noč, blažena noč —
in smreke v gozdu govorijo,
skrivnostno bori med seboj šumijo,
še breza se nasmehne v sveto noč.

Sveta noč, blažena noč —
ljudje pri jaslicah klečijo
in vroče prošnje k Jezuščku
hitijo
za mir in srečo v sveto noč.

Svilena ruta

Ilustriral Godec Fr.

Tisto leto sem zelo težko čakal božiča. Vse moje misli so se vrtele samo okrog jaslic in božičnega drevesca, ki se je vsako leto lesketalo od srebrnih niti in lepo pisanih kroglic.

Sneg je zapadel prav kasno. Toda bilo ga je najmanj za pol metra in kmalu ga je prijela mrzlina, ki je čez noč spremenila sneženo odejo v bleščeče bisere. Po Matijevčevem bregu smo si otroci hitro napravili sankališče in tudi na vaški luži nas je bilo dovolj, ko se je led nekoliko odebelil. Vendar me niti sankanje niti drsanje nista mogla odvrniti od edine misli, ki me je neprestano zajedala in mi še v dolgi zimski noči ni pustila takoj zaspati.

Gojil sem to svetlo misel v sebi in jo medil kakor žlahtno jabolko. Nihče ni vedel zanjo, še Julči ne, katero sem od vseh sester in bratov imel najrajši. Skrival sem jo kakor otrok ukradene orglice in bal sem se, da bi jo morda mati mogla odkriti v mojih zamišljenih očeh.

Trepetal sem ob misli na božični večer. Jaslice v kotu, rdeča oljnata lučka pred njimi, na mizi pa božično drevesce in pod njim darovi. Za očeta, za brate, za sestre, zame in tudi za mater. In za mater bosta dva zavitka. Očetu in moj. Kako bo pogledala mati. V svilen papir je zavito darilo in s srebrno nitjo prevezano. In na papirju je zapisano: Svoji dragi mamici — ljubeči Drago.

Vsi bodo strmeli, ko bo mati razvezovala srebrno nit. Razgrnila bo papir prav nalahno in smehljaje zrla vame. Vročje mi je prihajalo od razburjenja ob tej misli.

Svilena ruta. Čisto svilena, z belimi in svetlimi rožicami posejana, edina, ki je bila naprodaj v vasi. Vse druge so bile slabše. Z materjo sva jo v poltju nekoč občudovala in že takrat sem sklenil, da jo moram kupiti.

Denarja nisem imel. Le nekaj malega je ležalo v mojem hranilniku. Toda vedel sem, da ruta stane mnogo denarja.

Tisto jesen je bilo vreme kakor nalašč za gobe. Toplo in precej deževno, tako da je gobe kar gnalo iz zemlje. V štipnikovi stelnici sem vedel za nekaj dobrih mest in že sem imel pripravljen načrt. Začel sem hoditi za jurčki in dasi mi jih je Bekarjev Lojze včasih tik pred nosom pobral, sem jih vsakokrat našel najmanj deset. S kako slastjo sem jih obrezoval! Prav nalahko sem drsel z nožem po belem peclju in srce se mi je kar smejalo, ko sem na tanke rezine razrezan klobuk razdeval po deski. In kadar se je sonce uprlo na moj zaklad! Kar mrl sem od sreče.

Suhe gobe sem spravljal v vrečico. Vsak dan sem jo tehtal in pestoval in slajšega glasu ni bilo za moja ušesa kakor šuštenje suhih gobovih rezin.

Do prvega mraza sem jih nabral dva kilograma. Nato jih je mraz zamoril. Žal mi je bilo. Toda ker je bila precej visoka cena zanje, sem izkupil nepričakovano veliko vsoto.

Ravno za svileno ruto je bilo. Ko sem jo držal v rokah, blestečo in mehko in za svoj denar kupljeno, mi je močno bilo srce od prevelike sreče. Stisnil sem zavitek pod suknjič, doma pa hitro skočil na podstrežje in ga skrivil v omarico, kjer sem imel spravljene Mohorjeve knjige. Revna omarica je postala zame zakladnica. Vsak dan sem bil vsaj enkrat pri njej, obračal zavitek po rokah in čakal božičnega večera, štel dneve in ure.

Nazadnje je prišla sveta noč. Lepa kakor vsako leto, zame najlepša, kar sem jih kdaj doživel. Še nikdar se mi materine oči niso zdele tako globoke kakor tisti večer, ko je vzela v roke moj zavitek. Srce se mi je smejalo od sreče, oči so mi pa postale vlažne. Sam ne vem zakaj.

Lepa je bila svilena ruta v medli luči. Zdela se mi je še lepša ob svetlobi lučk.

»Ūbogi otrok,« se je nasmehnila mati in me stisnila k sebi. To ni bila drugače njena navada.

»Za polnočnico si jo nadenem in ti boš šel z menoj v klop,« me je objela z roko okrog vratu.

Nato smo zapeli svetononočno pesem. Glas se mi je še tresel, toda pel sem iz vse duše. Mati pa je sedela pri meni in me držala za roko.

J. Kmet

Tepežkanje

Ilustriral O. Gaspari

Zgodaj je padel sneg tisto jesen. A za Miklavža ga je vzelo. Bilo je precej dni sončno in prijetno kot že dolgo ne. Že se je Drnulčev Tinček veselil božičnih praznikov, o katerih mu je mati toliko pripovedovala. O, gotovo bo šel k polnočnici. Z Gričarjevim Nankom sta se že zmenila.

Toda prav pred božičem je namedlo, da se je kamnitna miza pred hišo kar skrila pod snegom. Tinček je moral vse praznike ostati doma, tudi Gričarjev se ni ganil s peči. Še Resarjev Nace je komaj pregazil s konji do fare, da je za silo napravil gaz.

Hudo je bilo Tinčku, da bi najrajši praznike prejokal, če bi ga ne bilo sram.

»Saj boš šel tepežkat, letos pa,« ga je tolažila mati in zatrjevala: »Če boš priden, ti res ne bo nihče branil.« Saj je bilo materi tudi hudo, ko je spoznala njegovo bolečino.

»Joj, tepežkat!« Tinčku so se zasvetile oči. Na mah so se mu žalostne misli nasmehnile v živem veselju.

»Res, mati, kaj ne, da bom šel?« Kar ni mogel verjeti. »Pa Gričarjev tudi, saj je šel tudi lani. Kdaj bo prišel tisti dan, kdo mi bo spletel korobač? Pa orglice bom vzel, kaj ne mati?«

Sto vprašanj mu je sijalo iz oči. Vedno mu je morala mati odgovorjati, nikoli ji ni dal miru. Vse je hotel vedeti. Kar razposajen je postal od veselja. Vsak dan je hitel k Nanku. Sedela sta kot bratca na topli peči in se potapljala v prelepe sanje. Hodila bosta od hiše do hiše, reševala s korobačem gospodarja in gospodinjo:

rešite se, rešite se, če imate kaj tičk. V torbo bodo letela jabolka, suhe hruške, krlji in tiste rumene tičke, ki imajo grah namesto oči in sladkorček za greben. O... O... — Kmalu...

Težko je pričakoval Tinček tepežnega dne. Še nobenkrat ni prej tepežkal; mati ga ni pustila. O, Nanek je pa že šel... Zdaj pa... za gotovo... Pri kapelici nad vasjo ga bo Nanek počakal. Ušel bo, saj je rekel. Domači ga ne bodo pustili, češ da je že prevelik. Bo počakal, bo; je trdno obljubil.

Sonce se je smejalo Tinčku, ko je racal po vasi. Na glavo je boječe posadil novi klobuk z zeleno vrvico ob krajevcih. Stric mu ga je kupil v semnju. Mati bi bila gotovo huda, pa ga je kar pod suknjič stisnil in šel. Hlače mu je mati tako lepo zašila, da se še vbodljaji niso poznali. — V žepu je tiščal orglice. Tomažev hlapec mu jih je dal. Tako lepo pojo. A mati mu jih je večkrat spravila. Danes bo pa že igral ves ljubi dan. Najrajši bi takoj zaigral in zavriskal. Kaj zato, če mu Smrekarjev pravi beraček. Pa le nima orglic in tepežkat tudi ne sme.

Čez ramo mu je visela očetova bisaga, prav do kolen mu je otepala. Iz nje je gledal vogel materine rute, ki je ob vsakem koraku prikimala njegovim mislim. Z dolgim korobačem je mahal po zraku. Ob vsakem zamahu je zažvižgal in se zvil kakor v bolečinah. Pomerjal je, kako bo udaril. Saj mora, če ne pa nič ne dobi. Znova je zamahnil, spet se je ukrivil. O, takega korobača ne bo imel vsak. O ne, ne...

Srečal je Mihčevo Minko. Kar stekla je mimo njega s polnim cekarjem. Že se je obrnil, da bi zaklical za njo in ji pokazal orglice, pa se je premislil.

»Brž moram iti. Nanek me gotovo že čaka. Dobil bom pa še več kot Mihčeva, saj imam orglice.«

Pri kapelici ni bilo Nanka. Obstal je in se oziral. Skril se je, si je mislil. Skočil je za zid, ni ga bilo. Poklical ga je, živa duša mu ni odgovorila. Precej nato je na stari tepki zakrakala vrana in se spustila nad senožet. Nanku se je povesila roka, korobač je žalostno omahnil, prsti v žepu so popustili orglice.

»Nanek, Nanek,« je zaklical s čudno spremenjenim glasom. — A Nanka ni bilo in Tinček je postal slabe volje.

Kaj naj stori? Tiste svetle misli je objel mrak. Nanek, saj sva sanjala na peči o tem dnevu, zakaj te ni? Orglice tudi imam!

Spreletel ga je mraz; stisnil je korobač in vtaknil majhne prste v usta.

Ves žalosten je zavil po stezi do prve hiše. Ne sme domov; mati bi ga karala, da je mišji strah, ki pred vsako stvarjo trepetaja, orglice pa bi zaklenila v skrinjo...

Strahoma je stopil v vežo. Gospodinja se je sukala pred ognjiščem, prestavljala lonce in ropotala z burklami.

»No, mali, kaj pa ti?« ga je prijazno nagovorila. »Tepežkat si prišel, kaj ne?«

Tinček se je zmedel; ni mogel odgovoriti, le prikimal je. Ni si domislil, kaj mora reči. O, ko bi bil zdajle Nanek...

»Rešite se...« se je boječe približal in se narahlo dotaknil gospodinje s korobačem.

»Se ne smeš bati, mali. Danes imate vi otroci šibe v rokah. Za vsakega jo nosite, vam pa nihče ne sme ničesar prizadejati.« Gospodinja mu je dajala pogum.

»Saj si priden, je že dobro! Le počakaj, bom precej prišla!«

Prinesla je iz kašče poln pehar jabolk in mu jih natresla v bisago. Še suhih hrušk je dodala in krhljev. Velik kos potice mu je kar v žep potlačila, da še ni imel časa vzeti ven orglice in zaigrati.

»Ubožček,« je rekla, ker se ji je zasmilil. Pogladila ga je po laseh in se mu smehljala.

Žarečega obraza in živih oči je stopil k sosеду.

»Dan za berače,« se je razjezil gospodar.

»Znam zaigrati na orglice,« je prosil s tihim glasom.

»Nič, kar pojdi. Za pastirja bi lahko služil, pa ne ljudi nadlegoval.

Drugi moramo delati, takile bi pa samo jedli... Kar pojdi.«

Tinčku se je skrčilo srce in sram ga je bilo.

Ostre gospodarjeve besede so Tinčku zveneale po ušesih in ga rezale v srce kot nož.

»Saj mu nisem ničesar storil, zakaj me podi od hiše.«

V tistem hipu se je zasmeljal za njim gospodarjev pastir. Komaj ga je Tinček zagledal, je zbežal; pastir je hitel za njim. Kruh je Tinčku padel iz žepa, iz bisage so se usula jabolka in hruške. Spotaknil se je in padel. Pastir ga je dohitel, mu izvil iz rok orglice in se krohotal: »Kaj boš ti z orglicami, ko še igrati ne znaš...«

Tinček je vstal in se otepel snega. Roke so ga skelele od mraza. Naslonil se je na ograjo ob stezi in ihté lovil sapo. Na tleh je ležala bisaga, jabolka in krhlji so bili raztreseni po snegu, korobač je ostal Bog ve kje.

»Moje orglice, moje orglice,« je ihtel in se ni mogel pomiriti.

»Kaj ti je fantek?« Po stezi je prišla lepa gospa, ga prijela za otrple roke in mu ljubeznivo pogledala v obraz. Bila je v črni obleki in sivih rokavicah.

Široko je razprl oči in se je ustrašil. Hotel je zbežati, pa ni mogel.

»Ne boj se,« ga je tolašila. Tako je milo govorila, da se je kmalu ni več bal. »Zakaj jokaš,« ga je sočutno gledala.

Iz Tinčka je planila strašna zgodba o hudih ljudeh, o orglicah, o raztresenih tičkah. Vnovič ga je zbolelo, da je planil zopet v jok. »Ne smem domov, kaj bo rekla mati.«

»Revček, tako zgodaj si moral okusiti nerazumevanje sveta! Nikar ne jokaj, vse bo dobro.«

Gospa v lepi obleki in z zlatimi prstani na rokah se je sklonila in pobirala jabolka in krhlje ter jih devala v bisago. Položila mu jo je čez ramo, nato pa segla v torbico in dejala: »Na, k meni ni nihče prišel tepežkat. Drugič se ne izogni moje hišice. Večkrat pridi k meni, da mi ne bo dolgčas. Tako imam rada take male...«

Nasula mu je polno peščico denarja. »Materi daj, da ti bo kupila nove orglice, še lepše kot so bile te. Odpusti pastirju in pozabi na to. Glej pa, da ti ne boš nikoli tak. Vsi smo reveži, tudi oni bogati gospodar je revež, pa ne ve za svoje uboštvo.«

»Tudi mati naj pride k meni, saj gotovo ve, kje stanuje ameri-
kanska teta.«

Tinček je kakor ukopan stal in gledal za odhajajočo gospo ter smehljaje se stiskal v peščici zaklad tepežnega dne.

Mauser Karel

Sveta noč — blažena noč

(Otroška igra v treh prizorih)

I. prizor.

(Preprosta soba. V kotu majhna miza z jaslicami, ki stojijo na mahu. Tonček in Jožek postavljata pastirce.)

Tonček (*postavlja pastirca*): Tegale, ki nosi ovčico, bom postavil prav pred hlevček. Tako majhen je. Tvojega, Jožek, pa postavi kar tja v kot. Saj je velik in bo ravno tako videl v votlinico.

Jožek (*vtika pastirca v mah*): Veš, Tonček, jaslice bodo letos lepše kot lani. Več pastircev imava in tudi poslikani so lepše. In očka je kupil srebrnega prediva. Tega natreseva po mahu, da se bo vse lesketalo. To bo lepo, ko bova še lučko našgala.

(*Umolkneti in vtikata pastirce.*)

Jelica (*pride skozi vrata in zleze na stol*): Joj, koliko pastircev!
(*Grabi po njih.*)

Jožek (*malo jezno*): Pusti no na miru! Le kdo te je prosil, da pridi nagajat. Tja k peči se usedi in glej. No, si že spet zvrnila pastirčka. (*Jo odrine z roko.*)

Jelica (*zleze užaljeno s stola in dne prst v usta*): Očku bom povedala in ne bosta dobila srebrnega prediva. (*Se obrne proti vratom.*)

Tonček (*bolj milo*): Ne bodi sitna. Le sem pridi, samo nagajati ne smeš. Še tri pastirčke postaviva, potem pa vsi sedemo k peči.

(*Jelica spet zleze na stol in z ročicama podpira glavo. Ko Tonček in Jožek vse uredita, odidejo vsi k peči.*)

Tonček (*gleda v jaslice*): Ali ni lepo, Jelica? Še srebrnega prediva manjka in lučke, pa bo Jezušček imel lepše kot takrat, ko je moral ležati v hlevcu in v mrazu. Pri nas je tako gorko zakurjeno, da ga ne bo prav nič zeblo.

Jelica (*zamišljeno*): Veš, Tonček, sploh ne vem, če bo letos Jezušček hotel priti na svet. Mamica mi je pravila, da je silno žalosten,

ker je vsepovsod vojska. In še mi je pravila, da so tam nekje daleč otročiči, ki so prav tako veliki kot mi, pa ne morejo delati jaslic. Mnogi niti očka nimajo več, da bi jim kupil srebrnega prediva in olja za lučko.

Jožek (*glasno*): Tudi meni je pravil snoči očka o tem. Hudo mora biti. Hiše gorijo in strgani otroci hodijo po cestah in iščejo mamico in očka. In sedaj, ko je zima. Saj veš, Jelica, kako naju je zeblo takrat, ko sva šla s teto na kolodvor. Pa sva bila še lepo zavita in rokavice sva imela.

Jelica (*zamišljeno*): Zato nam je naročil gospod katehet, da moramo veliko moliti za te revčke. Jezušček da je vsemogočen in ker je majhen, ga imajo vsi radi.

Jožek (*v strahu*): In če Jezušček ne pride? Morda bo ostal kar pri tistih otročičih tam daleč in ga nič ne bo k nam. Potem ga ne bomo mogli prav nič prositi.

Jelica (*z zaupanjem*): Jezušček nas ima rad in vsako leto je prišel k nam, mi je rekla mamica. Gotovo bo prišel tudi letos. Samo moliti moramo veliko.

Tonček (*pogumno*): Gotovo nas bo uslišal in se nikjer ne bo ustavljal. Saj ve, da ga čakamo.

Jožek (*veselo*): Da bi le prišel, potem bo vse dobro! Sedaj grém še k očku po srebrno predivo, da ga razgrnemo po mahu. In lučko bom tudi prinesel. Bom hitro nazaj.

(*Odide skozi vrata in se kmalu vrne s predivom in lučko.*)

Jožek (*veselo*): Vse imam. (*Stopi k jaslicam. Jelica in Tonček stčeta za njim in vsi trije polagajo srebrne niti po mahu.*)

Jelica (*vzklikne*): Še pot do votlinice lahko napravimo. Vsa bo svetla in rad bo prišel Jezušček po njej.

(*Ko vse uredijo, si od daleč ogledujejo jaslice. Nazadnje Jožek postavi še lučko in nato se vsi trije vrnejo k peči.*)

Jožek (*z zadovoljstvom*): Lepo smo napravili. Lahko nas ima Jezušček rad. Nikjer ne bo imel tako krasno kot pri nas.

Jelica: Jaz grém zdaj še malo k mamici v kuhinjo. (*Odide.*)

Tonček (*skrivnostno*): Veš, kaj sem mislil, Jožek? Kaj pa če bi midva šla Jezuščka kar sama iskat in ga povabila k nam? Nama bi gotovo ne odrekel.

Jožek (*začuden*): Kje pa naj ga iščeva? Sneg je zunaj in mraz. Še zašla bi nazadnje.

Tonček (*ponosno*): Jaz vem, kje je. V naši cerkvi. Gospod katehet nam je večkrat naročal, naj ga obiščemo. Sedaj gotovo ni nobenega pri Njem. Lepó ga bova prosila in gotovo bo šel z nama. Saj je nocoj sveta noč in v tej noči se godijo čudeži.

Jožek (*oklepa*): Ampak mraz je zunaj in do cerkvice je daleč. Še strah naju bo.

Tonček (*pogumno*): Kaj naju bo strah! Jaz vzamem puško, ki mi jo je prinesel Miklavž, tebi pa dam sabljo. Kdo nama potem kaj more?

Jožek: Pa pojdiva. Samo dobro se morava obleči in prav potihoma morava oditi, da naju mamica ne sliši v kuhinjo.

(*Hitro natikata suknje, ki visijo na obešalniku, nadeneta si rokavice in potegneta kapo čez ušesa. Tonček vzame puško, ki leži v kotu, Jožku pa da sabljo. Nato se tiho zmuzneta skozi vrata.*)

Zastor.

II. prizor.

(Samoten kraj. Medla luč.)

Jožek (*ves preplašen, v rokah drži sabljico*): Dolgo že hodiva, Tonček, in vendar je še daleč do cerkvice. Hudó me že zebe v roke, nog pa že skoraj ne čutim več.

Tonček (*s puško na rami*): Prav kmalu morava priti do nje. Nič se ne boj. Tudi mene že zebe, pa nič zato. Ko se vrneva z Jezuščkom, bova spet na toplem. Še dobro, da sva srečno prišla do sem. Nikogar nisva srečala. Gotovo bo Jezušček sam in rad bo šel z nama. Saj mu mora biti dolgčas.

Jožek (*trudno*): A jaz sem že utrujen. Ne bom mogel več dolgo hoditi. Kaj če bi malo sedla, Tonček. Potem bi šel laže naprej. Zdaj res ne morem več.

Tonček (*že tudi malo splašen*): Sedeti ne smeva. Mraz je in še zmrzneva lahko.

Jožek (*se usede*): Res ne morem več, Tonček. Samo malo se bom odpočil. Ti se usedi poleg mene, da nama bo topleje, in čez čas bova šla naprej. Saj Jezušček bo še vedno sam. Nihče naju ne bo prehitel.

(*Tudi Tonček sede in objame bratca okrog vratu. Luč počasi medli. Ugasne in takoj znova počasi vzgoreva. Od strani godrnja glas.*)

Berač Matevž: Šentano, kako je slaba pot. Dosti ga je nanoslo. Hvala Bogu, da sem že blizu vasi. Dobri ljudje me bodo radi sprejeli, čeprav so težki časi in trda za vse.

(*Pride na oder in opazi dečka.*)

Berač Matevž (*glasno*): He, kaj pa vidva v tem snegu. Če gresta v vas, kar z menoj.

(*Tonček skoči splašeno kvišku, tudi Jožek se vzdrami.*)

Berač Matevž: Čigava pa sta? (*Pomaga vstati Jožku.*)

Tonček (*prestrašeno*): Selanova iz vasi. V cerkev sva hotela, pa je Jožek opešal in sva morala počivati.

Berač Matevž: V cerkev? In sedaj ponoči, ko se vsi pametni ljudje peči tiščijo. To sta pa tiča. Po kaj pa sta šla v cerkev?

Tonček: Jezuščka sva šla iskat, da bi gotovo prišel k nam. Mamica je rekla, da ga letos najbrž ne bo, ker so postali ljudje tako hudobni. Mi ga pa tako težko čakamo. In jaslice smo mu tudi že pripravili. Zbala sva se midva z Jožkom, da bi res ne utegnil priti, pa sva se odpravila, da ga poiščeva kar v cerkvi in povabiva na dom. Saj nocoj je sveta noč.

Berač Matevž (*na moč milo*): Otročiča nedolžna, lepo sta mi slila, lepo. Toda vedita, da me je sam Jezušček poslal po tej poti, da sem vaju našel. Vidva bi tu v snegu zaspala in zmrznila. Res, sam Jezušček me je poslal. Sedaj gremo skupaj na vajin dom, da rešimo očka in mamico strahu. Sam Bog ve, kako jočeta in vprašujeta za vama.

Jožek (*že malo spočit*): Ampak midva še ne greva domov. Odpočil sem se že in sedaj greva naprej. Samo pot do cerkvice nama pokažite. Nočeva priti brez Jezuščka domov.

Tonček (*junaško*): Ne greva ne. Tekla bova, da se ugrejeva, ne bojiva se pa tudi nikogar. Puško imam, Jožek pa sabljo. (*Sname puško z rame.*)

Berač Matevž (*smehljaje*): Šentano sta korajžna. Toda če vama povem, da Jezušček pride, ga vendar ne bosta šla nadlegovat.

Jožek in Tonček (*oba hkrati*): Ali za gotovo veste? Ste mar govorili z njim?

Berač Matevž: Bodita brez skrbi. Ko bo polnoč, bo stopil v vajino sobico, vesel in nasmejan, da ga tako ljubita. Z angelci bo prišel in vaju blagoslovil. In potem mu bosta razodela svoje prošnje. Gotovo vaju bo uslišal. Sedaj pa pojdimo.

(*Jožek in Tonček se še kar obotavljata.*)

Berač Matevž (*skoro jezno*): Šentana otročaja, kar po sili lezeta v nesrečo. Ali se vama nič ne smili mamica, ki joče doma in vaju čaka? (*Ju prime za roke. Gredo počasi.*)

Jožek (*jokajoče*): Tako me zebe v noge in roke in spet sem truden.

Berač Matevž: Kaj pa si potem silil naprej?

Berač (*obrnjen k Tončku*): Kaj pa ti? Boš lahko hodil?

Tonček (*junaško*): Kar naprej. Zebe me že, zebe, pa bomo hitro stopili in se bom ogrel. Útrujen pa nisem.

Berač Matevž (*nežno Jožku*): Tebe, otrokec, bom pa v naročje vzal. (*Ga vzame v naročje.*) Roke potisni pod mojo suknjo, čeprav je malo raztrgana, da ti bo topleje, in če hočeš, lahko kar zaspiš.

(*Jožek mu nasloni glavo na rame, sabljica mu še vedno visi pripevana kar z vrvice. Počasi odidejo za oder. Zadnji Tonček s puško na rami.*)

Zastor.

III. prizor.

(Soba kot v prvem prizoru. Pri peči sedi Jelica in gleda knjigo. Ropot pred vrati in v sobo štopita berač Matevž z Jožkom in Jožkova mati.)

Mati (*radostno*): Da sta le spet doma. Moj Bog, v kakšnem strahu sem bila zanju. Vso hišo sem preobrnila, on je šel še na podstrežje gledat. Vse zastonj. In sedaj smo vas srečali. Nocoj ostanete pri nas in do smrti vam ostanem hvaležna.

Berač Matevž (*zadovoljno*): Šentano, gospa, čudno je bilo. V pravem času sem ju dobil. Ravno sta sedla v sneg, da bi se odpočila. Zmrznila bi oba, prav gotovo bi zmrznila. Sam dobri Bog me je poslal tam mimo.

Tonček (*sede k peči, držeč puško v roki. Ponosno dé Jelici*): Jezušček pride. (*Udari s puško ob tla.*) Nisva prišla prav do cerkve, ker nama je ta mož povedal, da bo Jezušček o polnoči že tu. O, to bi se ti bala, ko bi šla z nama! Sama sva hodila in nikogar nisva srečala. Jaz sem ves čas držal za puško, Jožek pa za sabljo. In zeblo kako je! Nazadnje je Jožek opešal, jaz pa bi šel še na konec sveta. Nazaj grede ga je moral ta mož nositi.

(*Medtem ko Tonček govori, vzame mati Jožka v naročje in ga slači. Jožek tišči prste v usta. Oče prinese potico na krožniku. Jožek se usede k Jelici, tako da je ta v sredi. Sedaj se vsi trije na tihem menijo.*)

Oče (*veselo*): Takole Matevž. Malo prigrizka po tej poti ne bo škodilo. Do smrti sem vaš dolžnik. (*Berač Matevž se usede. Tudi oče. Tonček se medtem pri peči razpravlja.*)

Berač Matevž (*zadovoljno*): Takih otrok pa še ne. Kar naprej sta rinila, da sem ju moral skoro s silo s seboj spraviti. Rekla sta mi, da morata v cerkev po Jezuščka, ker ga sicer letos ne bo. Kar tja v nesrečo sta silila.

Oče: Kaj vse pride otrokom na misel. Tako me je skrbelo, da le kaj.

Mati (*osa srečna prisede*): Le jejte, Matevž. Kar vse praznike ostanite pri nas. Tako sem srečna, da se je vse tako lepo rešilo. Ta sveta noč mi bo ostala za vselej v spominu. Sedaj vam grem še malo čaja zavret. Bo kar hitro. (*Odide.*)

Oče: Jaz bom pa dušice poiskal za lučko. Nekam sem jih založil in mi kar ne pridejo pod roko. Potem bomo pa lučko nažgali. (*Odide.*) (*Berač Matevž odide k peči in sede med otročiče.*)

Berač Matevž: No, kako je, junaka? Je lepše tu, kajne, kakor v snegu? Ej, vidva! (*Ju gladi po laseh.*)

Jelica: Naše jaslvice pogledjte, kako so lepe. Nikjer nimajo takih. In Jezuščku smo napravili srebrno pot, da bo lahko prišel v hlevček, kjer so pripravljene jaslvice.

(*Vsi odidejo pred jaslvice.*)

Berač Matevž (*se čudi*): Šentano, in toliko pastirčkov. Mah je tudi skoraj ves srebrn. Jej, jej, lepo bo imel Jezušček pri vas.

(*V hipu tema. Ura udarja polnoč. Vrata se neslišno odpro. Vstopi Jezušček in dva angelca. Počasi se vžiga luč.*)

Otroci (*vsii trije naenkraft*): Jezušček!

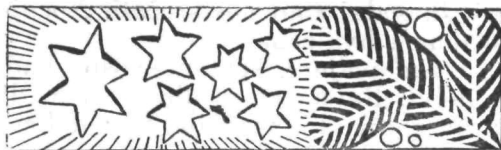
Jezušček (*tiho*): Mir vam bodi.

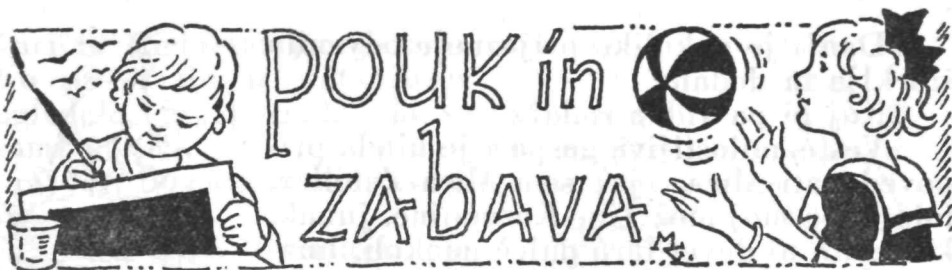
Otroci in berač (*ponovijo prav prisrčno, sedaj kleče*): Jezušček! (*Kratek odmor.*)

Jezušček: Blagoslavljam vas, svoj mir vam dam. (*Razprostre roke.*)

Za odrom tiha pesem svete noči, s spremljavo godala. Luč ugasuje in nazadnje so osvetljene samo še jaslvice. Ko odpojo proo kitico pesmi, pade

zastor.

Krista Hafner — Ilustrirala Marija Vogelnik

Hišica v čevlju

Dolgčas

Tine in Mica sta zadovoljno živela v svoji palači. Tine je hodil na delo, vlačil drva iz gozda in iskal živila, Mica je pospravljala v palači in kuhala. Nič jima ni bilo hudega.

Pa je nekega dne rekla Mica Tinetu: »Lep dom imava, nič ne rečem, le prevelik je za naju, ko sva sama. Velika dvorana je še vsa prazna. Kar dolgčas je človeku, ko se sam samcat sprehaja po njej.«

»Dolgčas,« je pritrdil Tine in široko zazelhal.

»Otrok bi nama bilo treba, da bi nama krajšali čas.«

»Otrok! Saj res!« je pritrdil Tine. »Kje neki bi dobila otroke?«

»K štoklji morava, na Strešni grad. Morda jih ima kaj v zalogi.«

»Kar pojdiva,« je bil Tine zadovoljen.

Štoklja

Štoklja je ravno prebavljala debelo žabo, ko sta Mica in Tine dospela pred Strešni grad. Stala je na eni nogi, poměžikavala z enim očesom in leno kimala z glavo.

Ko jo je Mica zagledala, se je vljudno priklonila in prijazno pozdravila:

»Dober dan, gospa štoklja!«

»Dan!« je leno odvrnila štoklja.

»Dober dan, milostljiva gospa!« je tudi Tine pozdravil.

»Dan!« je nekoliko prijazneje odvrnila štokrlja in dodala:

»Kaj bi pa vidva rada?«

»Veste, milostljiva gospa,« je hitela pripovedovati Mica, »jaz sem Mica Zalolica, tole je pa moj mož Tine Kosmatine, junak, kakršnih ni devet fará daleč naokoli. Imava veliko hišo, kaj hišo, cela palača je, tako je velika in razsežna. Kar prevelika nama je in zato nama je postalo samima dolgčas v njej. Zato sva se zmenila, da bi bilo dobro, če bi imela tudi kaj otrok pri hiši in sva menila, da bi nama jih vi, milostljiva gospa, morda lahko oskrbeli. Nemara jih imate kaj v zalogi?«

»Tisto pa, tisto,« je odvrnila štokrlja. »Prav danes sem dobila novo pošiljko. Koliko bi jih pa rada?«

»Kaj praviš,« se je Mica obrnila k Tinetu, »koliko bi jih vzela?«

»I,« se je Tine popraskal za ušesom in si zavihal brke. »Čim več jih bo, tem bolje bo. Ko pa imava tako veliko palačo.«

»No,« je rekla štokrlja, »spustila vama bom cel zavojček na tla, pa si izberita, kolikor si jih hočeta.«

Poiskala je v gnezdu velik zavoj, si ga otvezla na vrstico in ga s kljunom spustila s hiše na tla.

Mica je pograbila zavojček, še preden pa ga je razvezala, je rekel Tine: »Kaj če bi ves zavojček vzela. Otrok ni nikoli preveč.«

»Prav,« je rekla Mica, »če gospa štokrlja dovolijo?«

»Dovolim,« je rekla štokrlja, »bom imela še manj dela z razpečavanjem blaga.«

Mica in Tine sta se zahvalila radodarni štokrlji in s sladkim bremenom veselo odkorakala proti domu.

Fantiči

Ko sta Mica in Tine prišla domov, sta odložila dragoceno breme in Mica ga je pričela razvezovati. Zložila je vse otročičke iz zavoja, nato pa jih je pričela šteti. Ravno

MARIA

štiri in štirideset jih je bilo. Ko pa si jih je natančneje ogledala, je spoznala, da so sami fantiči.

»Moj Bog,« je rekla, »sami bučmani so.«

»Kaj, sami bučmani,« je nejevoljno zarežal Tine, »vsaj ena deklica bi bila pa vendar lahko med njimi. Štorklja naju je ogoljufala.«

»Saj sva sama vzela ves zavoj,« je pohlevno ugovarjala Mica.

»No, da, to je že res, pa vseeno bi rad imel pri hiši tudi deklico.«

»Pojdiva še enkrat k štorklji. Morda pa ima še kaj zaloge in nemara se bo še kaka deklica dobila.«

»Prav imaš. Kar hitro na pot, da naju kdo ne prehití,« je hitel Tine in se odpravljajal z doma.

Deklica

Tedaj se je začulo iz zavojčka, ki ga je Mica položila v stran, ko je odvila vse otročiče, drobno vekanje.

»Kaj je to?« je rekla Mica in pogledala Tineta.

»Zdi se mi, da prihaja iz zavojčka. Morda je še kaj notri. Prej najbrž nisi do konca razvila. Morda dobiva še enega dečka. Potem jih bo pet in štirideset. Res lepo število!«

Mica je hitela k zavojčku in ga do konca razvila. In tedaj sta zagledala drobnega otročička s sinjimi očmi in kodrastimi lasmi. Mica je veselo plosknila v roke:

»Deklica je!«

»Deklica!« je ponovil Tine in ves obraz se mu je razlezel v vesel nasmeh. »Deklica,« je rekel še enkrat in vzel drobno stvarco v roke. Božal jo je, ljubkoval in ujčkal na rokah in kar nagledati se je ni mogel.

(Dalje.)

Prvošolcu na pot

Čez šolski prag si letos prvič stopil,
zdaaj se priččenja zate čas učenja,
brezskrbna tvoja leta so končana,
spoznal boš drugo, težjo pot življenja.

Prični z veseljem, naj te to ne moti,
če boš nalezel sprva na težave,
ni z rožami na svetu nam posflano,
težavna pot je do modrosfi prave

Z ljubeznijo pričenjaj svoje delo,
pogum in vztrajnost naj dolžnost bo sveta
in vera v zmago naj krepí ti voljo,
ker zdaaj gradil boš za bodoča leta.

Milan Skrbinšek

O zlata otroška doba

Da, toplo je bilo pozimi v hlevu, ko sem spal na »odru«, to je tam pri nas viseče ležišče, ki je pritrjeno na tramovje stropa in prideš nanj po prislonjeni lestvi. Ko sem bil še čisto majhen, mi je stric Jurij mnogokrat ponagajal s tem, da mi je lestev odnesel. Ko sem se prebudil, seveda nisem mogel z ležišča. Bil sem ves obupan, kajti stric me je jemal vedno s seboj na polje. Pa mi je bilo zelo hudo, ko sem slišal, da na dvorišču hlapec že naprega.

Klical sem strica, a vse zastonj; nagajal mi je in me nalašč ni hotel rešiti. Babica pa je bila čisto, na drugem koncu hiše v kuhinji, kjer ji je ropotanje s piskri in burklami, ropot na dvorišču in kručjenje svinj zaglušilo moje klice. Vendar pa nisem izgubil upanja in moji obupni klici »baaaca... baaaca!« so bili končno le uslišani. Babica je prihitela, prislonila lestev in me rešila. Vzela me je v naročje, me tolažila in mi brisala težke solze, ki so mi drsele po licu. Strica je pokarala, on pa se je hudomušno nasmihal.

No, pa je le počakal toliko, da sem se umil in pospravil svoj zajtrk. Nato pa hajd na voz in ven z dvorišča po mehki trati sredi vasi in nato po vaški poti, kjer se je voz vdiral v kolovoze, ali prav nemilo odskakoval ob velikih kamnih, dokler ni zavil skozi odprto leso na naš »zgornji vrt«, kjer je bila vožnja nad vse lepa; saj je voz krenil z ropotajoče poti na zeleno trato, kjer je tekel tiho in mehko...

S stricem sva se tačas tudi že pobotala; saj me je imel zelo, zelo rad ter mi je večkrat ponagajal samo zato, ker se je z otroki vedno rad po svoje pošalil...

V posebno hudem zimskem času pa so mi tete in babice postlale na peči, ker so se bale, da bi toplota v hlevu za moje nežno telesce mestnega otroka mogoče le ne bila zadostna.

Dejal sem, da se je nekajkrat tudi zgodilo, da sem prenočil kar na visoko zvrhanem senenem vozu sredi dvorišča.

Te noči so mi ostale najbolj v spominu... Po vrvi, ki je pritegovala žrd, sem splezal gor na seno. Stric je žrd potegnil z voza, jaz pa sem si sredi voza izkopal seneno gnezdo za ležišče. A nisem takoj zaspal. Zleknil sem se na hrbet in strmел v temnomodro nebo, ki je bilo vse posuto z zvezdami. Sam ne vem, kdaj sem zatisnil oči. Spal pa sem v svežem poletnem zraku trdno. Šele rahli jutranji hlad me je prebudil.

Prva leta mojih počitnic sem bil seveda še premajhen, da bi spal kjer koli sam, saj sem že kot štirileten deček bival po cele mesece v domači vasi. Takrat sem ležal vedno v »hiši« (v veliki izbi) pri babici.

Postelja je stala v kotu. A babica jo je odmaknila toliko od zida, da je imela med posteljo in zidom prostora deska za likanje, ki jo je položila na dve kozici ter jo lepo postlala. Na tej deski sem ležal jaz. Postlano mi je bilo zelo mehko, a pod glavo sem dobil majhen rdeč kmečki podglavnik z rumenimi pičicami, ki so ga napravile tete nalašč zame; pokrili pa so me poleti z lahko odejo, pozimi pa me je babica zavarovala pred mrazom še s svojim težkim kožuhom.

V tistem zidu, ob katerem je stala postelja, je bilo eno izmed oken in spominjam se, kako sem se vsakikrat zvečer, ko sem legel, na ležišču dvignil ter gledal skozi špranje napol zaprtih oknic ven na vas...

V hiši je bila luč ugasnjena in skozi oknice je svetil v izbo lunin sij...

Trata sredi vasi je bila vsa obsijana od blede rumene mesečine, a dvestoletni lipi — ena gori na klanecu ob kapeli, druga pa tesno ob našem hramu — sta v lahnem nočnem vetriču tiho pošumevali...

Ura ob peči je počasi in enakomerno tiktakala ter v enakih presledkih nenadno težko zabrnela, uteži na svojih svetlih verižicah so počasi drsele navzdol in s cinkcinkanjem zvončka je ura oznanjala svoj čas...

Iz hleva so tu pa tam z oddaljenim zvokom zarožljale verige k jaslim pripetih krav in volov, ki so se v spanju od časa do časa trudno prevaljavali in puhali pri tem skozi nozdrvi vročo sapo. Zdelo se mi je tudi, da slišim udarce njihovih repov po sveže nastlani šumeči slami...

Iz svinjaka se je včasih oglasilo godrnjavo ali zaspano kruljenje. Včasih je kakšen prašič nenadno jezno zavreščal, če se je njegov sosed v sanjah povalil in zadel obenj. Pogodrnjal je še nekajkrat, nato pa z vedno tišje krulečim mrmranjem polagoma spet zaspal.

A sanje so motile tudi perutnino: kokoši, koklja in »pipike« (piščeta). Nenadoma je zakvokala kura in glasno zaplahutala s težkimi perutmi, da je prebudila ves kokošnjak. Kure so zakokodajskale, večja piščeta začivkala, a pipike so se oglasile plaho in nežno, kakor bi padala lahka prosena zrnca...

Takšni šumi so se ponavljali le v velikih presledkih, a tihota je bila po njih še večja, še bolj zasanjana...

Mnogokrat sem se prebudil zaradi teh šumov sredi noči tudi sam. In ko je bilo spet vse tiho ter je babica trdno spala in tudi vsi drugi v hiši, včasih dolgo nisem mogel zaspati. Ura je dolgočasno tiktakala in zdelo se mi je, da teče čas leno in počasi. Pa sem zahrepenel tja v mesto k mami in atu... Bilo mi je težko pri srcu in vselila se je vanj rahla žalost, da sem včasih kar glasno zajokal. To je prebudilo

babico, ki me je odela še topleje, me potrčpljala nežno po rami, me pobožala po licu ter mi dobrotno in tolažeče pošepnila: »No, no, Milan — kaj ti je? Le lepo mirno zaspil!« In ko sem jo slišal, nisem bil več tako sam s svojimi otroškimi mislimi. Olajšan sem si oddahnil, si obrisal solze z lic, se zaril še globlje v hladni podglavnik ter kmalu nato zaspal.

V polspanju sem slišal, kako je od časa do časa zalajal pes, bodisi pri sosedu ali tam čisto na drugem koncu vasi... Če je zalajal v sosesčini, sem nato navadno slišal težke korake oškornjenega kmečkega človeka, ki se je vračal Bog ve od kod mimo naše hiše, da je še naš krotki Belin pritajeno zarenčal. Nato so se koraki oddaljevali vedno bolj...

V temnih nočeh se je pogostokrat zgodilo, da so kokoši, race in gosi ter purani nenadno glasno in tesnobno zavreščali ter se glasno plahutaje s perutmi zbegano zaletavali sem in tja. Babica se je zbudila in slišal sem jo, kako je v skrbi nejevoljno siknila: »Ti presneta lisica! — Ali pa je bil dihur?« — In že sem zaslišal z dvorišča, kako so se cvileče odprla hlevna vrata ali na kolescih tekoča vrata skednja ter je stric — vedel sem, da je on — pohitel na dvorišče h kurnikom, nakar je padel strel, ali dva, ali trije... Včasih me je poklical zjutraj k pasti, ki jo je sam napravil, ter mi pokazal ujetega dihurja...

Vsak večer pa me je zazibalo v spanje fantovsko petje... Hodili so fantje, naši »pjebi«, po vasi in peli...

Tudi babica je rada prisluhnila temu petju. Čudno se mi je le zdelo to, da je nekaj časa oprta na komolec mirno poslušala, a se nato navadno hitro dvignila, šla tiho ven v vežo ter se prepričala, če so vrata trdno zaprta. Potrkala je tudi na vrata v »štibelc« ter govorila nekaj tetama. Nato se je mrmraje vrnila in legla v posteljo. Iz prsi se ji je vsakokrat izvil globok vzdih in zdelo se mi je, da po tihem moli, dokler ni mirno zaspala.

Gotovo se je bala tatov in to ne brez vzroka, kajti navadno se je slišalo, kako jo je nekdo zunaj naglih korakov odkuril, ko je babica govorila tetama skozi vrata. Bil je gotovo tat...

Ko sem končno trdno zaspal, sem sanjal o mami in atu, o polju in gozdu, o mojih kravicah, o rdeči deteljini, o prijaznih kmečkih vrtovih, ki so v vročem soncu izpuhtevali omamen vonj klinčkov (nageljčkov), rožmarina in roženkravta... Po cvetju so brnele čebele, a tam nad potočkom ob vrtu so se v strmih sunkih naglo dvigali in padali kačji pastirji; švigali so sem in tja, tu pa tam obviseli negibno v zraku in nenadno šinili spet v drugo smer, pa spet nazaj, da se je sonce poigravalo po njih zelenih krilih...

* * *

Prebudil sem se vedno zelo rano. Zgodnje rumeno sonce, ki je sijalo skozi napol priprte oknice, je prepregalo rdečo odejo z ozkimi žarkimi prameni.

Bil sem sam v izbi. Babica je bila že davno vstala... V peči je rožljalo in prijeten vonj vročega mleka in toplih, z mastnimi ocvirki posejanih ajdovih žgancev je zadišal skozi priprta vrata iz kuhinje v izbo. Skočil sem iz postelje, kajti krave so že mukale in klicale svojega pastirja, da jih odklene in odžene na pašo.

Oblekel sem svoje dolge kmečke hlače in si nadel predpasnik ter jo bos v diru mahnil najprej pod sadno drevje. Trava je bila še vsa rosna in je blestela v prijaznem jutranjem soncu; a iz trave so

se mi nasmihala zrela rumenordeča jabolka, ki so ponoči zrela padala na trato, ali pa jih je odtrgal veter z jablane.

Pobral sem jih ter z zdravimi, mladimi zobmi hlastno vgriznil v najlepše. Druga sem si shranil za predpasnik.

Tačas mi je pripravila babica na mizi na podstenju zajtrk — rumene koruzne ali pa dehteče z ocvirki posute ajdove »žganjke« v belem mleku, na katerem so vabljivo plavale večje in manjše kaplje rumene maščobe.

Ko sem pospravil zajtrk, sem pohitel v hlev, odpel krave, jih pri koritu na sredi dvorišča napojil ter jih dobre volje, prepevajoč in žvižgajoč odgnal z dvorišča skozi vas na »gornji vrt«, ali na kakšno strnišče, ali pa daleč tja na obronek gozda, kjer sem jih pasel do poldneva... (Dalje.)

Golar Manko

Boj

Dva borilca, velikana,
bijeta se na dvorišču,
na dvorišču v senci hruške
brez kanona in brez puške.

Oh, preljuta ta je bitka,
boj korajžnih petelinčkov,
a junaka — korenjaka
ne odmakneta koraka.

Eden plane, drugi skoči,
s kljunom kavsne ga po glavi,
kakor kača jezno piha —
boj se bije brez oddiha.

Zdaj v oči strmita smelo,
se okoli zavrtita —
»Mir!« zakliče koklja-mati —
boja konec je med brati.

Pavle Kveder

Dvoje prebivalcev iz ledenih krajev

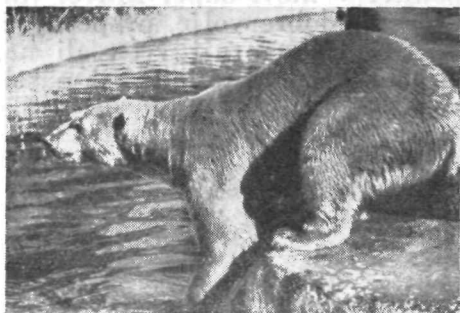
Beli kosmatinec je gospodar polarnih krajev in živali. Kot ledene in snežene pokrajine je tudi on oblečen v belo suknjo, da ga težko razločimo od ozemlja, v katerem gospodari.

Pravi velikan je: 1.25 m visok, nad 2 m dolg in nad 500 kg težak. Skoro 200 kg masti ga čuva pred mrazom in mu je rezervna hrana v »suhih dneh«. Zato pa ga zaradi te masti in debelega kožuha tako radi love polarni lovci. Koža je silno debela in pokrita z dolgo, gosto, kocasto dlako.

Ker živi v ledenih pokrajinah, ga je priroda obdarila z različnimi sposobnostmi, brez katerih bi bil zapisan gotovi smrti. Je brezdomec — večer romar po svojem brezkončnem kraljestvu. Nič mu ne škodi silen mraz, potuje po vodi in kopnem in kljubuje različnim severnim grozotam. Moško prenaša vse te severne neprilike: viharje, sneg in led. Severni kraji so njegova domovina, včasih pa se na ledenih ploščah pripelje tudi v južnejša morja.

Ni izbirčen — ledene pokrajine nimajo mnogo dobrot, zato se je prilagodil krajem in prilikam v njih. Ker je največji in najmočnejši od severnih živali, nima med njimi sovražnikov. Brezskrbno gospodari in uničuje svoje podložnike. Vse polarne živali ubija in je. Velik nasprotnik je tjulnom. Je dober in vztrajen plavač. Zato se,

ko je lačen, tiho približa tjuhom, ki lenuharijo na ledu. Proti vetru plava, da ga ne zavohajo. Ko priplava blizu njih, se bliskovito požene iz vode med nje in pobije z orjaškimi šapami svojo izbrano žrtev. Tudi z ribami se rad hrani, spretno jih napodi v kako razpoko in tam polovi. Plava počasi, pa saj mu ni težko, ker ga mast drži na vodi, z nogami pa počasi in enakomerno vesla. Zelo okreten pa je tudi na suhem. Sicer počasi raca po ledu, če pa mu preti nevarnost, beži med ledenimi pregradami. Tudi voha in vidi odlično.

Beli kosmatinec bo zaplaval

gim tudi hrano. Pa se je že večkrat zgodilo, da so tako zalogo našli beli medvedje, jo razdrli in razmetali, marsikaj pa požrli. V sili namreč lačen medved požre vse. Saj so v ubitih medvedih našli: jadro, kavo, obveze, papir, sveče, gumijaste steklenice, tobak, zastavo in dr.

Zime takle beli kosmatinec ne prespi vedno. Pač pa se samica umakne v zavarovane in težko dostopne kraje. Tam si izkoplje v sneg jamo. Nič se ne boji snega, včasih tudi pusti, da jo malo prekrije snežna odeja. Ob velikem mrazu skoti 1 do 3 mladičke, ki so mesec dni slepi in kmalu zrastejo. Samica se hrani medtem od masti, ki jo je nabrala čez poletje. Šele spomladi vstane in odide s svojo družinico na lov. Ti mladi medvedki se nauče od matere loviti, zasedovati in ubijati. Samica zelo ljubi svoje mladičke, išče jim hrane

Tile se ne boje ledu in mraza . . .

in brani jih v nevarnostih. V nevarnosti zbeži zadnja. Dve leti žive mladički pri samici. V tem času se nauče vseh sposobnosti za samostojno življenje. Samica skoti mlade vsako drugo leto, zato pa ima za njihovo vzgojo časa dve leti.

Raziskovalci severnih krajev, ki so se že srečali z medvedom, pravijo, da je zelo previden, plašljiv a zelo radoveden. Prav za prav so edini medvedovi sovražniki lovci,

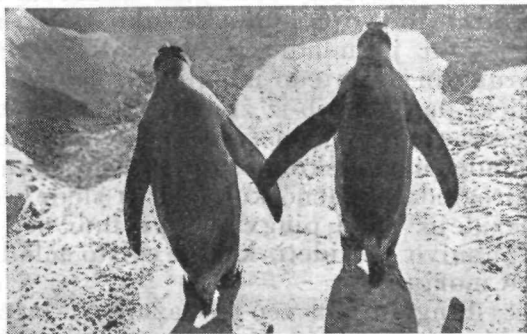
ki ga love s sulicami, puškami in pastmi zaradi masti, slanine in kože . . .

Pingvin je pogumen mornar južnih morij, značilnost južnega tečaja. Je gospodar med pticami. Živi v južnih mrzlih ozemljih in obalah Zpadne Afrike in Južne Amerike. Ustvarjen je za življenje na suhem in v morju, ne pa za življenje v zraku, čeprav je ptica. Oblika njegovega telesa je ustvarjena za življenje v vodi. Telo je podolgovato in nosita ga 2 kratki nožici. Vrat je dolg in nosi malo

glavico. Njegove peruti so v resnici plavuti, zato ne zna in ne more letati. Celo telo mu prekriva perje, ki je razvrščeno v luskinastih vrstah. Njegovo perje je zadaj črno, spredaj pa belo in ta razlika v barvah ga varuje v vodi in na suhem.

Pingvinovega življenja si ne moremo misliti brez morja, v katerem dobiva vso svojo hrano. Je odličen plavač in dober potapljač, ki zdrži zelo dolgo pod vodo. Ko mu zmanjka zraka, pokuka iz vode, vdihne in se ponovno potopi. Plava namreč tako, da tudi glavo vtakne v vodo. Zato je temu primerno ustvarjen. Ko se potopi, mu prekrije oči tanka mrenica, in slana voda, ki mu udarja nasproti, ne more škodovati njegovim očem. Tudi ušesa se napolnijo z nekakim oljem. Istotako se mu zamasti pernata suknja in tako je res dobro zavarovan pred vodo. Lahko plava z glavo pod vodno gladino, poganja se s plavutmi, noge iztegne in te mu služijo za krmilo. Nobenega viharja se ne ustraši. Plava neverjetno hitro in spretno. Ta hitrost mu koristi pri lovu na mastne sardine, ki so njegova hrana. Pa tudi na begu pred sovražnimi ribami ga mnogokrat reši hitrost, s katero plava. Vidi dobro.

Kadar koli je sit in mu je zadosti plavanja, se skobaca na suho. Pomaga si s kljunom in plavutmi. No, to mu ne gre posebno lahko, zato navadno pusti, da ga valovi vržejo na kopno. Kakor je v vodi spreten, tako je na kopnem neroden. Stoji na kratkih nogah, ko pa hodi s kratkimi koraki, se maje na levo in desno. Na suhem je velik počasne.

Bratec pingvina gresta na izprehod . . .

hoji ga ovira zalito in težko truplo. Če mu zmanjka ravnotežja, se seve prevrne, kar zatrklja se ta smešni debeluhar. Pri stoji ali hoji se opira na mali repek. Na suhem se izprehaja sem in tja, poležkuje ali pa pogleduje v vodo.

Pingvin živi vedno v velikih skupinah, po več sto ali tisoč jih je skupaj. So pač družabna bitja. Skupaj je ta velika družčina v vodi in skupaj na suhem. Zelo so radovedni. Če se jim človek približa, se ga ne boje in se mu ne umaknejo. Tudi veliki požeruhi so ti pingvini. Jedo rake in ribe, največ mastne sardine, ki jih zelo pretkano love. Skupina napodi ribe v kak zaliv ali pa jih obkoli in požre. Včasih, če je vreme skrajno slabo, pa pingvini tudi stradajo po teden ali pa še več. Takrat poležkujejo v ledenih votlinah in nabrana mast jim dopušča tudi večtedensko siradanje.

Takale velikanska pingvinska družčina pa ni tiho. Zadirčno kriče mladi z visokimi, stari z nizkimi glasovi. To je koncert!

Februarja in septembra se pingvini pariyo. Takrat se jih zbere ogromno skupaj iz bližnjih in daljnih krajev. To je kar mogočna plavajoča vojska. Četudi prežive večji del svojega življenja v vodi, morajo seve v času valitve na suho. Kot žive v skupinah, tako tudi vale v skupinah. Poiščejo si primerne prostore in v drobnem pesku si izkopljejo svoja gnezda. Par si izmenoma koplje z nogami globoko luknjo in jo obloži lepo s kamenčki. Teh lukenj, oziroma gnezd, je veliko in so druga ob drugem, velikokrat le 1 m vsaksebi. Glavni

namen je pri njihovih gnezdih, da z njimi zaščitijo svoja jajca pred viharji in vetrovi.

Na vališčih se mnogokrat stepo. Ta ali oni par hoče v luknjo, ki jo je lani izkopal nekdo drugi in hoče tudi letos gnezditi v njej. To je vreščanja! Pri tepežih si pulijo perje in se tepo s kljuni. Skrbno pa varujejo pred poškodovanjem plavuti. Tudi tujega pingvina naženo, če zaide mednje.

Samica znese največ 2—3, redko 4 jajčka. Jajčka so prevlečena z apnenimi zrcni. Med valenjem porjave. Ta jajca imajo zelo velik beljak in so prava slaščica. Zanimivo je to, da valita oba, samica in samec. Vsak sedi nekaj časa na jajčkih, da se ta nič ne shlade. Tako valita okoli 40 dni. Ne izvale pa se pingvinčki iz vseh jajc, ker jih mnogo požro galebi ali druge večje ptice, ki izkoristijo vsak trenutek za krajo jajc, da se posladkajo z njihovo vsebino. Ko se izvale mladički, nastopijo za stara težki časi, polni skrbi. Zdaj morata pogosteje ribariti in dobiti hrane zase in zarod. Ujete ribe prežvečijo, doma pa nahranijo svoje mladičke tako, da iztisnejo skozi kljun mastno tekočino, ki jo mladički zelo radi potrebujejo. Včasih pa tudi izrigajo hrano in to pojedjo mladi. Ali pa stari samo široko odpro kljun, mladički pa pobirajo iz žrela ribice. Oblečeni so mladički v puh in so dva tedna slepi. V tem času jih morata stara dva skrbno čuvati, ker je mlado pingvinsko meso prava pečenka požrešnim pticam. Po 14 dneh spregledajo, začno koracati in slede staršem v vodo. Ko dorastejo, se razidejo. Stari pingvini seve tudi uče svoje mlade plavanja in lova. Zanimivo je videti, kako več sto mladičkov vodi star, izkušen samec po morju.

Pingvin ima več sovražnikov. Jajca in mladičke pokončujejo galebi, v morju preti nevarnost od morskih volkov in večjih rib, na suhem pa je tem smešnim živalim zelo nevaren človek. Pravijo, da je pingvinovo meso zelo okusno, mast pa se lahko uporabi za kurivo v tistih mrzlih krajih. Pingvini se sami v svoji radovednosti nastavijo človeku, ki jih brez nevarnosti in težkoč mnogo polovi.

Maksimov

Čas

*Kot tek vodé
nevzdržno gré
tu mimo nas
žioljenja čas.*

*Veselja dan
in dan mračan
odnese val
v neznanu dalj.*

*Kar tu živi,
beži, beži,
po daljni sreči
hrepeni . . .*

Gospod urednik!

Oglašam se kot zastopnik mladega rodu, ker spoštujem tradicijo in zasidranost in poslanstvo tega častitljivega in tako pomembnega lista.

Ne vem, če boste lahko uporabili moje prispevke v mladinskem listu »Vrtcu«. Če ne, pa naj bodo dokaz zanimanja in mladostnega dela.

Bog živi Vaše prizadevanje!
Pozdravljeni!

Stanko J.

Sneg

Čudno skrivnosten je postal svet. Ves tih in umirjen. Poln zrelega pričakovanja.

Tudi jaz sem čakal. Ali roke so drhtele, srce je gorelo, oči so verno bliskale v nedočakanju. Vsako jutro sem se željno zazrl skozi okno. Ali bo, ali ne bo?

In slednjič je bilo. Brez suknje in bos sem se tisto svetlo jutro zagnal skozi vrata v beli svet. Zajel sem suhega snega in najrajši bi ga poljubil.

Pot v šolo je bila moška, na pol prazne so bile dolgočasne klopi, nas pa je gospa učiteljica imenovala junake. Povestice smo brali in gledali in sanjali skozi okna.

Ko smo se predčasno vračali, se še pošteno kepati nismo utegnili. Samo breg in sanke so nam brnele po glavi.

Svoje nizke sani sem že pred tednom prinesel s podstrešja. Stare so bile, a močne in najbolj so šle med vsemi v vasi. Do večnosti bi jih ne dal iz rok.

»Gustek, Jožek, na svidenje! In Milka, da prideš!« sem kričal sosedomim, ko smo se ločili, in drvel domov.

Pa smo bili skupaj. O, blaženi čas in sveti breg.

Pred nami se je kadilo, za nami se je kadilo, ledeno je pihalo v obraz, snežinke so plesale, mi pa smo se vozili, vozili in kričali in bili toplo ožarjeni.

Vse je igralo in plesalo in mi smo se smejali, smejali in do same večnosti je držala naša svetla pot in v samo sveto nebo je vodila naša mehka pot.

Vozili smo se in vozili in z nami se je vozilo življenje.

Stanko J.

Naš dan

Zajela nas je toplina božičnih svetkov in prazniških dni. Belina sosedovega bre-

ga in cingljanje cestnih sani nam je vedno gorkeje pronicalo v kri. In potem še ta dan, tepežni dan, naš dan: do blaženosti so plapolala naša srca.

Prejšnji dan sem v meji narezal šib in jih varno skrnil pod posteljo.

Spal sem na pol. Trikrat sem prižgal luč in pogledal na uro in še krepka tema je bila zjutraj, ko sem ropotal po sobi in se naglo opravil.

Začel sem po vrsti mlatiti po odejah. Žal so bile predebele, domači so se napravili gluhe in zaslužil nisem nič. Dinar mi je dal le stric Jakob, ki sem ga našel v hlevu pri česanju, in sem mu prav pošteno stregel prah z zafajfane suknje.

Vas je zaspano mežikala s krmežljivimi očmi, za nas pa je bil že visok dan.

Po dvoriščih so lajali psi, vse poti so bile polne dece. Najrevnejši in najboga-tejši sta si ta dan enaka in Bog ne daj, da bi kdo ostal doma. Tepežni dan je gostija in najsvetlejši praznik za deco.

Mahnil sem jo k sosedomim in od tam skupno z Gustkom in Jožkom k Zorjanovim in Korenovim in k ujcu in tetki in k vsakemu hramu v vasi. Tu sem dobil dinar, tam dva, pri ujcu pet in teta mi je celo desetak stisnila. Pa to samo meni, Gusteku in Jožku ne.

Žepe sem imel polne krljev in jabolk — kruha sploh sprejemal nisem — in še je bilo premalo prostora. Nahrbtnika pa nisem hotel vlačiti kot tisti, ki so tudi po trgu prosjačili za žemljami in sladkorjem, kot da ne bi bilo v domači vasi za vse dovolj dobrega.

Marsikje smo se čehi spoprijeli in si vse šibe polomili, potem jih pa drugim jemali, ker smo morali pri vsakem hramu eno pustiti.

Vriskali smo in rogovolili in kričali, da je bilo veselje.

Ali opoldne je vas zamrla.

Čepeli smo ob pečeh in preštevali in uživali svoj zaslužek. Bili smo oblastno razigrani, obenem nam je mehka otožnost legla na srce: minil je naš dan in leto je dolgo, dolgo.

Stanko J.

Pripomba: Gornja dogodka si kar dobro opisal. Tudi v pesmih kažeš precej daru, a zdi se mi vendar, da boš v nevezani besedi več dosegel. Zato le pridno beri mojsre naše besede; opazuj, kako se izražajo in prislusni govorici ljudstva.

SKRITE STEŽICE ODKRITE REŠNICE

1

E	J	C	D	L	E	S	R	A	P					
C	Ž	O	O	N	B	O	O	N	P					
S	J	*						V	O					
L	O	*						K	P					
M	K	*						N	E					
D	I	*						U	O					
C	T	*						E	E					
S	N	*						A	E					
L	O	T						D	O	M	R	A	B	L
O	R	M						P	I	O	S	P	O	E

3

					Z	O	D	A	
					L	O	V		
					V	T	S	J	
					R	D	Z	A	
					A	J	V	A	
Č	E	R	S						
D	H	I	H						
A	N	I	N						
T	E	L	O	*	*	V	O	N	J
I	L	E	D	*	*	M	A	V	O

2

*	A	L	S	O	*		
P	I	T	A	N	Č		
*R					I*		
D					Č	I	
K					L	O	Ž
A					E	N	O
N					P	E	B
*A					S	*	
S					I	N	A
*O	*	*	Č	*			

4

M	E	O	I	T	B	P	L	R	*
N	*	O	M	V	P	M	S	*	A
S	E							O	E
B	E							U	I
I	M							E	G
V	J							L	H
V	J							Y	D
T	I							G	R
A	*							R	B
*O	S	D	M	O	M	E	K	*	

Rešitve do 1. januarja 1942 na uredništvo »Vrta«, Ljubljana, Ulica 3. maja št. 10.
Osem izžrebanih reševalcev dobi nagrade.

Rešitve ugank v 2. številu »VRTCA«

1. Planine: Na planini je lepo, čist je zrak, vedro nebo. (Beri v sredini navzgor, nato menjaj desno in levo.)

2. Ure: Čas je zlato. (Sestavi skupine črk pod 1., 3., 5., 2. in 4. sliko.)

3. Rdeča kapica: Gozdovi so naše bogastvo, zato jih negujemo in čuvajmo. (Začni z vogalnimi črkami od leve na desno okrog.)

4. Posetnica: Planinski Vestnik.

4 uganke so pravilno rešili: *Ljubljana*: Remih Darinka, Koman Milica, Galič Zvonka, Čuk Zlata, Turk Marija, Grčar Jelena in Miška, Kramar Vida, Slapničar Ana, Kovač Franc, Sivec Sanda. — *Stična*: Zupančič Marija, Celar Draga, Lampret Franc, Lampret Ana, Medved Anica, Strmole Franc, Mestnik Jožefa, Lampret Mara, Marijin vrtec, Lazar Ivan, Gruden Ivanka, Medved Lojzka, Korelec Dora. — Brez imena in kraja 1.

3 uganke so rešili: *Begunje pri C.*: Narede Anton. — *Rakek*: Leskovec Jože. — *Ribnica*: Virant Ana. — *Rožni dol*: Meglič Ivana. — *Št. Peter pri N. m.*: Jovan Romuald, Florjančič Gabrijela, Lapanje Andi, Jakše Pavla.

Izzrebani so bili in dobe nagrade: Slapničar Ana, Grčar Miška, Koman Milica, Sivec Sanda, Kovač Franc iz *Ljubljane*; Lampret Franc, Medved Lojzka, Mestnik Jožefa iz *Stične*.

Rešitve ugank v 3. številu »VRTCA«

1. Križ: Sladko in mirno naj spe v domači zemlji vsi naši dragi bratje in sestre v Gospodu. (Začni spodaj na desni navzgor.)

2. Nebotičnik: Za skorjo kruha naši bratje v daljni romali so svet, včasih le kdo njih se vrne, strt, bolan, domov umret. (Začni zgoraj levo s Z in jemlji po 2 črki proti desni.)

3. Naslov: Rad beri »Vrtec«. (Jemlji zadnje črke priimka in prve črke krstnega imena.)

4. Kažipot: Bogastvo in smrt neprestano potujeta. (Začni spodaj v desnem kotu in beri poševno, v diagonalni, od zgoraj navzdol.)

5. Sova: Iz teme k soncu naj vodi nas pot, četudi nevarna in polna nadlog. (Začni zgoraj na desni in beri proti levi naokrog.)

5 ugank so pravilno rešili: *Begunje pri C.*: Nared Anton. — *Borovnica*: Telban Ivanka. — *Ljubljana*: Sivec Sanda, Čuk Janez, Grčar Ela in Nikica, Bano Milena. — *Novo mesto*: Logar Gorazd in Alenčica. — *Rakek*: Leskovec Jože, Brožič Andrej. — *Ribnica na Dol.*: Lesar Irena. — *Št. Peter pri N. m.*: Jovan Romuald, Florjančič Gabrijela, Lapanje Andi, Jakše Pavla.

4 uganke so rešili: *Ljubljana*: Koman Milica. — *Ribnica*: Virant Ana. — *Stična*: Zupančič Marija, Celar Draga, Lampret Franc, Lampret Ana, Medved Anica, Strmole Franc, Mestnik Jožefa, Lampret Mara, Marijin vrtec, Lazar Ivan, Gruden Ivanka, Medved Lojzka, Korelec Dora. — *Šmarje*: Anžič Berta.

3 uganke je rešila: *Rožni dol*: Meglič Ivana.

6 učencev je poslalo samo imena s pristavkom, »da so rešili uganke«, a rešitev niso navedli.

Za 1. številu je poslalo prepozno rešitve 5 ugankarjev.

Za rešene uganke v 3. številu dobe nagrade: Anžič Berta, Šmarje, Čuk Janez, *Ljubljana* - Vič, Grčar Jelena, *Ljubljana*, Telban Ivanka, *Borovnica*, Lesar Irena, *Ribnica*.

(Nagrajenci iz *Ljubljane* naj dvignejo nagrade v trgovini Ničman, Kopitarjeva ulica št. 2.)

Vsem sotrudnikom, naročnikom in prijateljem »VRTCA«
želita blagoslovljene praznike in srečno novo leto

uredništvo in uprava.